

Voorheen speelde het alleen in de vakpers, het laatste jaar dringt het ook door in de kolommen van de krant. Modieuze architecten, erudiete stedenbouwkundigen, geleerde professoren, en niet te vergeten eigenzinnige kamerleden, allemaal mopperen ze op de kwaliteit van de Vinexwijk. De kritiek richt zich vooral op Vinexwijken die zich in de zogeheten uitleggebieden bevinden, dat wil zeggen de nieuwe uit de grond gestampte wijken (waar eens de boterbloemen bloeiden). De andere helft van de Vinexopgave in de 'inbreidingsgebieden' binnen de stadsgrenzen ontmoet opmerkelijk minder afkeuring. Kennelijk sluit de Vinex-in-de-stad beter aan bij de contouren en de bestaande context van de stad. De bezwaren tegen Vinex-in-de-wei betreffen zowel het stedenbouwkundige concept (saaie, lange straten) als de architectonische prestatie (eindeloze reeksen rijtjeshuizen, uniforme blokkendozen). Boosdoeners zijn vooral de gemeenten en het rijk die rigide grote bebouwingsdichtheden voorschreven waarvan niet mocht worden afgeweken. Ook de starre voorschriften over de verdeling van het aantal woningen in de duurdere segmenten en het aantal huizen in de sociale sector, deed een flexibele aanpak voor een maatpak-huis geen goed. Om hun winst te waarborgen, persen projectontwikkelaars het maximale uit een Vinexhuisje en dat is al evenmin een garantie voor een maatpak. Toen tot voor kort de bomen in de hemel groeiden en de hosannastemming in de onroerend goed-sector in een hypergespannen woningmarkt geen grenzen kende, werden de teugels gevierd en moesten er ineens grotere dure kavels komen met ruimere woningen. Nu het economische tij alweer is omgeslagen en er nauwelijks in een noodscenario is voorzien, zoals op IJburg in Amsterdam, dreigen deze woningen onverkocht te blijven.

Daar zitten we dus met de brokken van het rigide Vinexbeleid. Hoog tijd voor een flexibele aanpak. Vandaar de stelling: Nederland moet maatkleding in plaats van Vinexconfectie!

Onze stelling: Maatkleding in plaats van Vinexconfectie

DE ZEEUW: BETER DAN ZOETERMEER

Frigo de Zeeuw, directeur nieuwe markten van Bouwfonds. Vindt Vinex succesvol, al kan de chemie tussen gemeenten, stedenbouwkundigen, architecten en projectontwikkelaars verbeteren.

"Al ruim vier jaar geleden viel de kritiek van PvdA-kamerlid Duivesteijn waar te nemen, en sindsdien blaten velen hem na. De wereld van architecten en stedenbouwkundigen is ontzettend modegevoelig. Ineens is particulier opdrachtgeverschap, en 'ieder bouwt zijn eigen huis' in de mode, en worden Vinexwoningen afgedaan als huizen waaraan kraak noch smaak zit. Dat is volkomen onterecht en zeer eenzijdig. Ik weet nog goed hoe het is begonnen: met door Duivesteijn suggestief genomen dia's op de eerste Vinexlocaties. Nu zijn we al een eind verder en is op verschillende plaatsen het zandbakeffect verdwenen. De samenhang in de nieuwe wijken is goed zichtbaar geworden. Tien jaar verder, als alles klaar is, zullen we constateren dat het gemiddelde niveau beter is dan het kaliber 'Zoetermeer' uit de jaren zeventig of een modaal stadsuitbreidinkje uit de jaren tachtig. Zo'n Wateringse Veld sluit goed aan bij de Haagse School, Nieuwland bij Amersfoort zit geheel in elkaar. Wel kan de chemie tussen projectontwikkelaars, gemeenten, stedenbouwkundigen en architecten verbeteren. Dat komt zowel het bouwtempo als de kwaliteit van de resterende Vinexoperatie ten goede. Dat betekent soms 'verruiming', dus lagere bouwdichtheden en luxe woningen (bijvoorbeeld in Apeldoorn) en soms kleinere, goedkopere woningen van 70 m² voor 100.000 euro, zoals in de Haarlemmermeer (de zogeheten stewardessenwoning)."

DUIVESTEIJN: SCHIJN BEDRIEFT

Adri Duivesteijn, PvdA-kamerlid en een van de aanstichters van de Vinexkritiek. Vindt de stagnatie in de bouw een zegen.

"Vinex lijkt aantrekkelijk en gevarieerd, maar schijn bedriegt. De Zeeuw noemt slechts de slagroom. Achter de façade gaat een monotone en inflexibele bouwstroom schuil, waaraan gemeente noch rijk kwaliteitseisen stellen. Het gevolg is dat er met maximale winst voor projectontwikkelaars minimale producten voor de bewoners worden geleverd. Institutionele ontwikkelaars hebben Vinex gemonopoliseerd. De burger

ILLUSTRATIE: VALENTINE EDELMANN

WEBER: 100 JAAR STAATS-TERREUR

Carel Weber, hoogleraar faculteit bouwkunde TU Delft. Vindt dat de consument veel meer keuzemogelijkheden moet krijgen.

"Vinex is een model uit de crisistijd van de jaren dertig van de vorige eeuw. De overheid bracht de volkshuisvesting onder in de zorgsector, want zag het als haar taak om voor elke Nederlander in een huis te voorzien. Vinex is nu een collectieve bouwvorm die op geen enkele manier recht doet aan de emancipatie van de Nederlander die met succes door de sociaal-democratie in de tijd van Wibaut is gestart. Men woont nog steeds in een keurig rijtje en heeft geen enkele keuzemogelijkheid. De kern van mijn kritiek is dat het wonen moet overgeheveld van de publieke sector naar de private sector. Dan komt die marktsector ook eens los van honderd jaar staatsterreur. Laat het bouwen maar aan de mensen zelf over. In de volkstuinen zie je toch ook dat alles in totaal geprivatiseerde omstandigheden doorgaans goed is georganiseerd. Tot 'Belgische toestanden' zal het niet leiden. Kijk eens naar Duitsland, allemaal losse huisjes en goed geordend. Nee, dat heeft niks te maken met dat de Duitsers beter in de ruimte zitten dan wij. Het Ruhrgebied is dichter bevolkt dan de Randstad en toch lukt het daar te bouwen naar de wens van de consument."

MODDER: OPEN HET DORP!

Jaap Modder, ex-directeur NIROV, nu projectleider van de grote Vinexlocatie Knooppunt-Arnhem-Nijmegen (KAN). Denkt dat de ruime meerderheid domweg gelukkig is in de Vinexwijk.

"Ik heb geen last van mijn verleden, want ook als Nirov-voorzitter heb ik me altijd gekeerd tegen de makkelijke praat over de slechte kwaliteit van Vinex. Het zal wel komen doordat de critici zelf in een Drentse boerderij wonen of een centrum-stedelijk woonmilieu prefereren. Natuurlijk kan het altijd beter. Van de stagnering van de bouwproductie op Vinex is hier met de Waalsprong bijvoorbeeld gebruik gemaakt om de plannen bij te stellen waardoor er meer ruimte komt voor cultuurhistorie en variatie in woningtypes. Toch blijkt uit al het onder-

zoek steeds weer dat de meerderheid van de bewoners domweg gelukkig is in de Vinexwijk. Misschien is juist het monomane woongebied wel het succes van Vinex, wie zal het zeggen? Er is echter wel wat aan de hand. Vijftig tot zestig procent is dik tevreden, maar 20-25 procent zou liever in een dorp wonen, en evenveel mensen hadden eigenlijk de voorkeur voor een stedelijk woonmilieu. Ik ben daarom erg voor de actie 'open het dorp'. En dat kan ook: als straks Polen lid is van de EU voorspel ik een volksverhuizing van boeren naar het oosten. Dat geeft ruimte op het platteland. Aan de andere kant moeten steden beter hun best doen om aan de vraag naar centrum-stedelijke woonmilieus te voldoen. Amsterdam doet het wat dat betreft slecht, Rotterdam zit duidelijk in de lift."

FOKKEMA: TE TIJD-ROVEND

Jan Fokkema, directeur vereniging van projectontwikkelaars Neprom. Vindt dat slechts een heel klein gedeelte van de Vinexwijken saai is.

"Je kunt niet blijven volhouden, zoals Adri Duivesteijn, dat de Vinexwijken saai zijn. Als je kijkt naar Wateringse Veld in Den Haag en Brandevoort in Helmond, dan zie je daar wijken van hoge kwaliteit, zowel in stedenbouwkundig opzicht als wat betreft architectuur en kwaliteit van de huizen. Dat neemt niet weg dat er nog wel een schepje bovenop de kwaliteit kan, met name om meer tegemoet te komen aan de wensen van de consument. Vooral op het gebied van het realiseren van een meer flexibele plattgrond in het casco is nog flinke voortgang te boeken. Daardoor ontstaat ook meer eigenheid aan een woning. Echter beweren dat iedereen zijn eigen huis zal realiseren in particulier opdrachtgeverschap is een volstrekt theoretische stelling. Want het is zowel te duur als te tijdrovend voor de doorsneebezoeker."